

Sveitserstilverandaen foran huset er nesten ferdig. Den er laget som kopi av en annen veranda i Løten. Stikkjerdet er laget etter kopi fra Maihaugen, laget av tynningsved samlet fra skogen bak huset.

Sjur Harby startet i fjor arbeidet med å restaurere den 150 år gamle husmannsplassen Nordengen i Løten. Han hadde lenge drømt om et gammelt hus i Mjøstraktene, for å bruke som feriested, som et avbrett fra livet i byen. Huset var nedslitt, med dårlig tak og med elektrisk anlegg fra 1946. Opp gjennom åra har det huset flere familier og leieboere samtidig. Sjur er utdannet arkeolog og jobber med kulturminnevern. Han har vært opptatt av å ta vare på husets historie og samtidig gi det sitt eget preg. Lev Landlig har fulgt arbeidet med huset fra kjøpet til ferdig perle.

De foregående artiklene stod i Lev Landlig nummer 4, 5 og 6 2005.

Drømmen i virkeligheten

Sjur er i mål. Husmannsplassen Nordengen som han kjøpte for to år siden er forvandlet til den perlen han så for seg. Som de fleste andre huseiere erfarte også Sjur at ting tar tid. Vi har fulgt prosessen og mast forsiktig om å få lage fjerde og siste artikkel i serien. Noen nummer forsinket, nå er alt tilgitt. Nordengen er blitt den perlen huset fortjener å være, og eieren er i ferd med å ta huset i besittelse; konkret og praktisk. Men også mentalt og følelsemessig. Det er noe med gamle hus. Her forteller Sjur om sine erfaringer og opplevelser.

Tekst **Trine Grann** Foto **Markus Pasveer**

De fleste lærer av egne feil, de kloke lærer av andres. Det er omtrent som jeg husker ordtaket. Sjur er ferdig med sitt gamle hus på landet, hvordan gikk det? Hva lærte du? Hva kan vi lære av deg og ditt prosjekt?

RÅD ER GODE, MEN ERFARING ER BEST

Du kan ikke lære av andres gode råd, det er helt nødvendig å erfare det meste selv. Jeg leste og leste, ikke minst fant jeg stor glede i Else «Sprossa» Rønnevig og hennes ti regler for istandsettelse av gamle hus. Reglene er fine, men altså; min egen erfaring måtte til. Jeg visste for eksempel ingenting om linoljemaling da jeg begynte og hos fargehandlerne var det nærmest fy. Jeg visste heller ingenting om håndverksmessig utførelse, om materialkvalitet og hva jeg skulle se etter. Det er så mange detaljer som er knyttet til bygninger og vedlikehold, jeg ante ikke at de fantes. Å lære kitting for eksempel. Å se at den første klining jeg utførte var både klønete og ujevn, men at jeg så fikk håndlaget og erfaringen som gjorde det lettere og bedre, det var en fin læring.

Når du først velger å sette i stand et gammelt hus på husets egne premisser så tar det tid. Malingen jeg valgte tørket på fire dager, det var bare å vente. Og i prosessen ligger en erkjennelse om at husets sjel må komme til deg – den lar seg ikke presse fram hvis du skal bli fornøyd til slutt.

FINN EN PARTNER, ELLER EN VENN

Hvis du er alene bør du tenke deg nøye om før du går løs på et prosjekt som dette. Det er et råd du ikke trenger å erfare selv, jeg tror alle vil ha glede og nytte av å finne en partner. Det kan være en god venn, slektning eller en eller annen allianse. Rett og slett en som kan være like opptatt av prosjektet som deg selv. Du kommer til et punkt hvor du ikke orker å spa mer leire.

Dette punktet forskyves betydelig når du ikke står alene. Å ha noen som skjønner hvor mye arbeid som ligger i de forskjellige fasene, noen som kan drive deg framover og gi deg lyst til å gå videre. Det er lett å glemme hvordan det var før du startet, derfor har jeg vært utrolig nøye med fotodokumentasjon. Alt er forevige fra hele prosessen. Det kan noen ganger være et tiltak når det står på. Men du blir så glad når du er ferdig og kan se tilbake, og så stolt når du husker alt du har vært gjennom – til forskjell fra resultatet.

START UTE, DET GJØR DET LYSTBETONT Å ANKOMME BYGGEPLASSEN. OG BE NABOENE INN

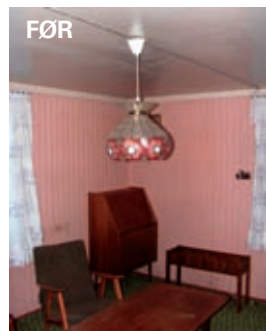
Jeg er veldig glad for at vi startet utvendig før vi begynte inne. Ute er det så mye enklere å gjøre små forandringer, som gjør en stor forskjell. Dermed vil du alltid møte et sted det er godt å komme til, det kjennes bra under restaureringsperioden. Samtidig signaliserer du til omgivelsene hva du ønsker å gjøre ▶

Her sitter jeg i mitt nye, gamle hus, det er en stor tilfredsstillelse å være her, være i mål.

Sjur slapper av på den nye sveitserverandaen. Den skal males hvit i høst.

mitt gamle hus på landet

I det store stuerommet er veggene malt med norsk gammelrosa. Listverket er kopiert etter husets originale listverk. Det gamle rommet er tilbake med fire vinduer på tre sider, en lettvegg ble fjernet. Relieffet på veggene er laget av Sigrid Welhaven og muggen på bordet er laget av glasskunstner Vidar Koksvik.

Spisestuen var tidligere kjøkken. Takessplater og huntonitt er fjernet. Grønnfargen heter villsalvie og jernmønje er fargen på gulvet. Kakkellovnen kommer fra en kollega i Sverige og har ligget nedpakket i 70 år. Den er satt opp av en murer med spesialkompetanse. Den er ifølge Sjur kulturhistorisk «feil» for huset, men veldig fin, blant annet fordi den holder varmen natten gjennom. Glasskrukken er laget av Vidar Koksvik. Speilet er venetiansk. Spillebord i mahogny.

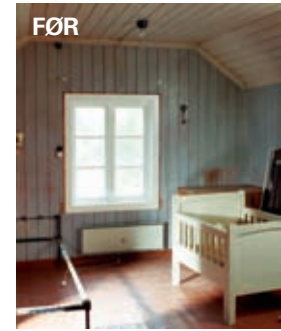

Gamle hus vekker mange følelser i lokalmiljøet, folk mener alltid noe om hva du har planer om

med stedet. Det er en måte å si velkommen inn på, og en måte å vise nærmiljøet at det kommer til å bli fint. Hagen taler for seg, en eiendom som tar form med planter, trær og busker. Et annet element ute er verandaene, den ene er ferdig den andre kommer på motsatt side av huset. De fungerer som uterommene hele sommeren. Inne er veldig inne på Nordengen, det er husets vinterkropp. Men disse sveitserverandaene er så luftige og fine, de representerer en tradisjon som dessverre er erstattet av terrasser i dag.

Gamle hus vekker mange følelser i lokalmiljøet, folk mener alltid noe om hva du har planer om. Og

det sosiale er interessant. Gjennom huset og restaureringsprosjektet har jeg møtt mange mennesker jeg ellers aldri hadde truffet. Mennesker som er interessante og verdifulle og som har blitt nye, fine bekjensker og venner. Jeg har også god erfaring med å åpne huset for nabolaget. Jeg har hatt to åpne dager og det har virkelig vært bra og hyggelig. Naboene kommer innom, vi prater og drikker kaffe. Det vil jeg anbefale mennesker som etablerer seg på nye trakter. Det er morsomt at Nordengen skaper ringvirkninger i lokalmiljøet. Folk er nysgjerrige, de hilser og kommer innom. Det gir andre glede å se at dette gamle huset har fått liv igjen.

FØR
Det gamle taterrommet i andre etasje var husets mest forfalne rom, det skal bli soverom. Mor har sydd gardiner i nytt stoff.

HÅNDVERKERE, AJ AJ

Håndverkere undrer meg. Jeg har ikke blitt sint underveis, men jeg synes selv at jeg har vært ganske grei som ikke har blitt akkurat det. Den eneste grunnen til at jeg har bevart roen og ikke blitt forbannet, er at det ble så fint når det først var gjort. Det å ikke gjøre seg ferdig med en jobb, ikke si fra når du kommer, ikke forholde seg til hva en avtale egentlig betyr. Det er til å bli helt oppgitt av. Nå gjelder dette heldigvis ikke alle, men de det gjelder er mange nok til at det irriterer meg kraftig.

At håndverkere har en grunnleggende forståelse og blick for gamle hus er så viktig. Min solskinnshistorie på håndverkernesiden er vår lokale elektriker. Han klarte å få de tre ledningene med elektrisitet til huset i porselenskopper på den ene siden. Dette er den måten det bør gjøres på til et gammelt hus som dette. Først fikk han nei, så ja, så nei men ja til slutt. Resultatet kan jeg takke elektrikeren for, han sto på, ga seg ikke og fikk det til. Det var en takknemlig erfaring.

IKKE SPAR DEG TIL FANT, HUS SKAL VARE LENGE

Dette er også et råd som du ikke trenger å erfare selv. Spar aldri på materialer eller på håndverksmessig kompetanse. De kronene du kan spare per time eller meter, utgjør ingenting i den store sammenhengen, men du skal leve lenge med resultatet. I restaureringsprosesser som dette opparbeider du et falkeblikk for detaljer, det hadde irritert meg å velge feil for å spare noen kroner. Da er det bedre å vente til du har råd. Huset blir tross alt et speilbilde av deg selv.

Faren for å bli lei er også absolutt til stede. Derfor tror jeg det er smart å gjøre mest mulig fortest mulig, uten å forhaste seg. Og det er bedre å slutføre et og

et arbeid enn å la det skli. Halvgjort er så lite tilfredsstillende, det forstyrrer deg underveis. Dessuten; i en verden full av knotter er det tross alt deilig å slå i en spiker. I etterkant har jeg lurt på om jeg burde hatt en arkitekt eller fagperson som kunne ledet prosessen. Jeg hadde sikkert spart både tid og penger på det, samtidig er feilene jeg har gjort, endt opp som ganske kreative løsninger. Takrennene måtte kuttes på grunn av verandaene, på sitt vis ga dette huset et særtrekk, jeg skapte noe til husets personlighet som endte godt. Derfor er dette med ekstern hjelp et både og, men det kan være smart å tenke gjennom behovet før du starter.

VI HAR EN EGEN DILLE, VI SOM RESTAURERER GAMLE HUS

Regnskapet runder vel en million kroner. Det er ti prosent over budsjettet mitt, men jeg synes egentlig ikke at det er så dyrt. De tusener av timer jeg har brukt, har vært med glede, tross alt. Akkurat nå passer en sau på veien, og her sitter jeg i mitt nye, gamle hus, det er en stor tilfredsstillelse å være her, være i mål. Med dette huset har jeg beveget meg inn i et område hvor jeg tenkte at dette har jeg aldri gjort før, her er det mye jeg ikke kan. Samtidig er det mye som går seg til, oppgavene er sjelden større enn at det meste lar seg ordne.

Fargevalg for eksempel; det kan riktignok bli mer eller mindre pent, men aldri helt galt. Nå er jeg ferdig, det er på tide å nyte, ta huset i bruk og finne ut hvordan det fungerer. Det er nesten vemodig å være helt ferdig. Samtidig er jeg så stolt, så stolt. Det å hele tiden ha noe å se fram til, føle at du hele tiden erobrer et nytt stykke land gjennom prosessen, det vil jeg savne. Det har vært en fin opplevelse som jeg anbefaler andre å ►

Det er egentlig få drømmer som er så urealistiske at de ikke er verdt et forsøk. Og det er få drømmer som ikke lar seg realisere.

Det var to kjøkken i huset. Dette er i stor grad beholdt som det var, med noen tilføyelser. Kjøkkenbenken i hjørnet og gasskomfyren er nye. Gulvet er skrapet og malt. Veggene har også fått beholde sitt slitte preg, de er behandlet med kokt linolje. De gamle ledningene er beholdt, men koblet fra. Parafinlampen er ny. Litt av sjarmen er å greie seg mest mulig uten strøm.

Kjøkkenredskaper i stilriktig emalje.

Vedkomfyren på kjøkkenet er pusset opp.

Speil laget av gammelt bogtre og høvre.

gjøre, om de kjenner dragingen. I dag er det mennesker som ringer meg og spør om råd. Det er virkelig hyggelig. Å restaurere et gammelt hus er en egen dille. Dessuten har jeg funnet ut at eiere av gamle hus rett og slett er veldig hyggelige mennesker. Og jeg har ikke gjort noe jeg virkelig angrer på. Nei, det har jeg ikke.

PÅ SPORET AV DEN TAPTE TID

Jeg vet ikke helt hvordan jeg tenkte meg at det skulle bli, men jeg er virkelig fornøyd. Mange av oss lever så flyktig i dag. Det er ikke lenger gitt at et av barna overtar barndomshjemmet. Vi flytter rundt og bor mange forskjellige steder, pakker og flytter videre. Men alle stedene jeg har bodd og levd i representerer min fortid; de er minner og spor og en del av meg og mitt liv.

Med et eget sted som dette har jeg kunnet ta mye fram igjen, hente barndomsopplevelser og tenke gjennom mange elementer fra min egen minnebok. Det er et viktig poeng i dette her: Å gjenskape noe av den fornemmelsen som mine ulike hjem til sammen har vært for meg. Stedene og husene er fortid, men det er så viktig å ha en plass som kan gi meg noe av den samme fornemmelsen, mine spor og mitt liv samlet på Nordengen. Dette er et sted hvor jeg nettopp har fått anledning til å ta sporene hjem.

Jeg tror det er viktig for mange mennesker å realisere noe. Å bære på en drøm, og å greie å realisere den. Det er fint. Det er egentlig få drømmer som er så urealistiske at de ikke er verdt et forsøk. Og det er få drømmer som ikke lar seg realisere. ■

Vindskia oppunder taket utvendig. Det gamle elektriske anlegget med porselensopper er gjenskapt spesielt for huset, takket være en lokal elektriker.

OPPSUMMERING AV ARBEIDET

HVA ER GJORT MED HUSET:

- Nytt tak
- Fjernet etterkrigsmoderniseringer i hele huset
- Reparert råteskader
- Gjennomgående maling av hele huset innvendig
- Hage er beplantet og etablert
- Nye piper
- Ny veranda
- Sjur valgte å legge inn elektrisitet, men i beskjedent omfang

HVA ER IKKE GJORT:

- Vann er ikke innlagt, og det kommer heller ikke
- Ny utedo kommer etter hvert
- Bryggerhus og lysthus står på ønskelisten

DE STØRSTE OVERRASKELSENE:

- At jeg ikke ennå er gått lei
- At budsjettsprekken ikke har vært større
- At gamle hus er så enkle i sin konstruksjon, de kan se ganske forfalne ut uten at det egentlig er så alvorlig
- Hvor ulike og varierende råd du får fra fagfolk, ofte til dels motstridende
- Den mest gledelige overraskelsen er engasjementet og interessen lokalt

Jeg tror det er viktig for mange mennesker å realisere noe. Å bære på en drøm, og å greie å realisere den.